

בס"ד, ערב ש"ק לסדר "שרי מסים" שמות, תשפ"ו

"לשאת את משאם"

"ידוע לי שהנפטר, התחמק מכל תשלום מס, הן למדינה והן לקהילה בה הוא היה חבר ולכן אין לשבת עליו שבעה ובאתי לעבודה"

המנהל הרגיש שלא בנח מחשיפת הדברים בפניו. ולאחר שהתעשת אמר שלהלכה לא נפסק כשיטה זו. וגם החוששים לה, לא נקטו לפטור קרובי משפחה מאבילות (שו"ע יו"ד שמ"ה וברמ"א, צ"א ח"י מ"א). אולם העובד התעקש לשוב לעבודה.

המנהל הניח לעובד לעשות כרצונו (אף שאמר לעצמו שאסור לו להעסיק עובד בימי השבעה, והוא ישאל רב לגבי עצם ההנאה ממעשה ידיו בימים אלו ולגבי תשלום המשכורת). והחל לעקוב מרחוק אחר פעילות עמדת המחשב של העובד. התברר שהעובד הצליח לחדור לליבת הפעילות של מקום העבודה, ובצורה מתוחכמת החל להעביר כספים לחשבונות בחו"ל. המנהל ניתק אותו מהרשת. העובד רץ לחדר המנהל והודיע על תקלה במחשב באומרו: שהוא רוצה לעבוד בנאמנות כיעקב הצדיק שעבד בכח כוחו (רמב"ם שכירות יג ז) ולא לבזבז את זמנו של המעביד.

העובד הודה בחקירה שסיפור הלוויה לא היה במציאות, מטרתו היתה לעורר סימפטיה על ישרותו בהלכה ואחריותו לעבודה ולמנוע מעקב. אגב, שחרורו בערבות התאפשר בעקבות תשלום ששילם אביו.

העובד הודיע על לוויית אביו שתערך בשעות הלילה המאוחרות (כמנהג המקובל בירושלים שלא להלין המת) וביקש שלא להטריח אנשים להלוויה. מקום העבודה מיהר לשלוח זר פרחים להניח על הקבר. ואף שיש שחששו שיש בכך "חוקות הגויים" אחרים הקלו מפאת כבוד המת ובגמ' מצאנו שהיו מניחים הדסים על הקבר (עיין יב"א ח"ג כ"ד שהתיר אף שאין דעתו נוחה מהענין). האחראי במקום העבודה לא היה מודע כלל לדיון - ושלח.

בבוקר הבן התייצב במקום עבודתו. המנהל תמה: "וכי אתה לא יושב שבעה ? אולי אתה בן מאומץ שפטור מלשבת שבעה¹, אבל מותר לך להתאבל אם רצונך בכך כשם שמסתבר שקרעת ואמרת קדיש בשעת הלוויה, אתה תקבל חופשה מהעבודה על חשבון המעביד..."

העובד השיב, שלצערו ההלכה פוטרת אותו מלשבת שבעה, וציטט את דברי הנמוק"י (מו"ק יח. מדפי הר"ף): 'הפורשין מדרכי ציבור וכו'. שאין רוצים להצטער בצערם של צבור ולשאת את משאם במסים וארנוניות אין מתעסקין במותם להתבטל ממלאכתם'.

המנהל תהה: "לא נאמר כאן שאין לשבת שבעה ?

העובד המשיך בנאומו וציין למקור הדברים (מס' שמחות פ"ה ה"ה) שם נאמר שאין מתאבלין על הפורשין מצרכי ציבור² והסביר:

² אמנם הגדרת פורשין מצרכי ציבור שם היא שונה: "והם שעושין עצמן בני חורין ממצוה וכבוד המועדות וישיבת כנסיות ומדרשות".

¹ ואם ירצה יכול להתאבל אבל בזמן היותו אונן אין לו פטור ממצוות, ועיין חשב האפוד ח"ג ס"ד.